

Unitárius szórványok 1949-ben Nagy-Budapesten (II).

Ismertetés Sipos Emőke Villó:

A magyarországi unitáriusok földrajzi elhelyezkedése az 1949-es népszámlálás tükrében című szakdolgozatából

Az Unitárius Élet 2004/2-es számában a fenti című diplomamunka alapján áttekintő képet igyekeztünk közzétenni az **egyres megyék** unitáriusainak számáról az 1949-es népszámlálás adatai alapján. A kommunista rendszer uralomra jutása után ez volt az utolsó olyan a népszámlálás, amelynél a számlálóbiztosok még érdeklődtek a lakosság vallási hovatartozása iránt. Előző számunkban – terjedelmi okok miatt – nem volt lehetőségünk arra, hogy a **nagy-budapesti helyzetképet** is bemutassuk. Ezért erre most kerítünk sort.

Nagy-Budapest területén – bár a tényleges közigazgatási összevonás, csak 1950-ben következett be! – ez a fogalom már akkor széles körben ismert volt, **27 olyan viszonylag önálló település helyezkedett el, ahol unitáriusok éltek. Ezekben együttvéve 4 609 főt tettek ki. Ez a magyarországi unitáriusok akkor valamivel kevesebb mint a felét tette ki.**

Nagy-Budapest akkor 1 millió 589 ezer főt számlált. Ebből volt 4609 főnyi unitárius. **Kis-Budapest** (a régi közigazgatási határokon belül) viszont csak félmillióval kisebb népességű volt, vagyis 1 millió 58 ezer fő. Ebből 3 227 fő volt az unitárius. Azt lehet mondani tehát, hogy fajlagosan sem a régi Budapesten, sem az ún. peremkerületekben nem volt eltérő az unitáriusok aránya. Mind a két területen 3 ezrelék körül mozgott. Érdekes, hogy Kis-Budapest kerületei lakosságának vallási megoszlásáról nem találunk adatokat. Nagyon érdekesek viszont a későbbi peremkerületeket alkotó városok és nagyközségek adatai.

A legnagyobb lélekszámú unitárius közösségekkel sorrendben a következő települések rendelkeztek:

1. Pestszenterzsébet 210 fő (Itt templomunk nem volt, csak imaházunk, 1948–1952 között. Aztán megint Pestszentlőrínchez lett csatolva és lassan fel is morzsolódott.)

2. Pestszentlőrinc 209 fő (Itt 1930-tól templomunk is van, s mint ilyen a Dél-pesti körzet hitéletének központja szerepkörét töltötte és tölti be.)

3. Kispest 203 fő (Itt nem volt templomunk, sem imaházunk. A közeli Pestszentlőríncre jártak templomba.)

4. Újpest 110 fő

5. Rákospalota 107 fő (Ebből Csömör 7 fő.)

6. Csepel 93 fő

7. Rákosmente 249 fő (Az egyik legnépesebb gyülekezetet lehetett volna itt kialakítani, hiszen Rákosszentmihályon 61, Sashalmon 53, Rákoscabán 35, Rákoshegyen 32, Pestújhelyen 31,

Rákosligeten 10, Mátyásföldön 11, Cinkotán és Rákoskeresztúron 8-8 fő unitárius lakott. Vagyis összesen 249 fő.)

Úgy tudom, hogy ebben az időben **Sashalmon** volt az unitárius istentiszteletek színhelye.

Nagyon szívesen tennék közzé olyan olvasói leveleket, amelyekben leírnák, hogy a kommunista uralom előtti időszakban milyen is volt itt a Rákosmentén az unitárius hitélet. Hol voltak az imahelyek, és oda honnan és hányan jártak el? Esetleg voltak-e más közösségi rendezvényeik is?

8. Dél-pesti szórványok 70 fő (Ebből Pestszentimre 36 fő, Soroksár 34 fő.)

9. Észak-budai szórvány 69 fő (Ebből Békásmegyeren 35 fő, Pesthidegkúton 34 fő. Összesen 69 fő.)

10. Dél-budai szórványok 62 fő (Ide sorolható: Budatétény 25, Albertfalva 15, Nagytétény 13 és Budatétény 9 unitárius lakosa. Összesen 62 fő.)

Összegezve: ezekben a peremkerületekben élő 1 300–1 400 főnyi unitárius hívóból jószerével akár 8-10 életképes unitárius gyülekezetet is ki lehetett volna alakítani annak idején, ha jobban odafigyeltek volna erre az egyház akkori vezetői.

De hát az egyházépítés és fenntartás sohasem volt erős oldalunk. Ennek hiányában valószínűleg sokukat elvesztettük az elmúlt 50 év tudatos egyházelszervezési és materialista átnevelési időszakának következményeként. Ezeket ugyanis csak úgy lehetett volna mind a mai napig fenntartani, ha ezeknek a közösségeknek lettek volna állandó imahelyeik, lelkészeik, akik a nyájat össze tudták volna fogni és egyben tartani. A tanulság ebből az, hogyha nincs állandó szervezeti keret – egyházközség, vagy leányegyházközség – akkor a szórvány-gyülekezetek hamar felmorzsolódnak és szétszélednek, híveink más egyházakhoz csapódnak, amelyek állandó közösségi és hitéletet tudnak biztosítani számukra. Egyházunk tartós fennmaradását csak úgy lehet biztosítani, ha mindenhol, ahol már 100 hívó található legalább egy leányegyházközség felállítását és a havi egyszeri istentisztelet rendszeres megtartását biztosítjuk. Ennyit még a mai nem túl valláscentrikus világban is joggal elvárhatunk tőlünk híveink. Hogy most hogyan állunk e tekintetben, azt majd hamarosan meglátjuk, a 2001-es népszámlálási adatok megyei bontásának tükrében. Hol és hányan maradtak ezekből az unitárius szórványokból?

Dr. Zoltán Zoltán